

KLEKS NR 3

NASZA SZKOLNA GAZETKA LUTY/MARZEC 2017

W tym numerze:

- partyzanckie mogiły, pomniki oraz miejsca pamięci z czasów II wojny światowej w naszej gminie
- relacja z obchodów Tygodnia Kultury Języka
- w krainie Buszmenów i Himba

Przypominamy, że 21 marca oficjalnie przybyła do nas Pani Wiosna ...

Koło Młodych Redaktorów

pod kierunkiem

Anny Pobochoy Igniatowskiej

W lutym 2017 roku uczniowie klas szóstych szukali w gminie Morawica miejsc upamiętniających walkę polskich żołnierzy z okupantem podczas II wojny światowej. Poniżej prezentujemy najciekawsze prace. Niektóre z nich zostały przygotowane przez ich autorów do druku (prace Julki Malinowskiej, Szymka Bruśnickiego z kl. VI b, czy Oliwii Tokarzewskiej z kl. VI a). Pozostałe prace zostały sfotografowane, a ich zdjęcia zamieściliśmy poniżej.

Praca Szymona Bruśnickiego z kl. VI a

Bohaterom walczącym w II wojnie światowej o wolność naszego narodu należy się ogromny szacunek, a przede wszystkim pamięć. Dlatego tak ważne jest, aby dbać o ich mogiły, budować pomniki oraz tablice upamiętniające ich poświęcenie, by pamięć o nich nie zaginęła.

W naszej gminie również są miejsca gdzie spoczywają bohaterowie polegli w walkach oraz miejsca ku czci ich pamięci.

Groby partyzanckie - Bilcza

Na terenie miejscowości Bilcza miała miejsce działalność partyzancka, czego dowodem jest 6 grobów partyzanckich znajdujących się w bilczańskim lesie. W ich okolicy znajdowała się również gajówka, która została spalona przez Niemców. Dziś jedyną pozostałością po niej jest studnia.

Krzyż Pojednania – Radomice

Na cmentarzu w Radomicach stoi Krzyż Pojednania - postawiono go z inicjatywy Niemców, którzy chcieli upamiętnić bitwę stoczoną z wojskami radzieckimi w 1945r. W tej walce zginęło również wielu Polaków, mieszkańców wsi. Na tablicach pod krzyżem umieszczony jest napis w trzech językach niemieckim, rosyjskim i polskim: „W styczniu 1945 r. na południe od Kielc, a szczególnie w okolicach Radomic, Chmielnika i Morawicy doszło do ciężkich walk między wojskami radzieckimi i niemieckimi, podczas których śmierć poniosło wielu polskich mieszkańców tych miejscowości oraz wielu żołnierzy niemieckich i radzieckich. W żałobie składamy hołd. Niech ich śmierć na zawsze napomina potomność do pojednania. Pomnik ufundowany przez byłych żołnierzy niemieckich”.

Pomnik Ofiar Wojennych w Brzezinach

Na cmentarzu w Brzezinach w 2015 r. powstał pomnik dla upamiętnienia ofiar wojen, nie posiadających swojego grobu po to, aby pamięć o nich pozostała.

Mogiła leśna – Brzeziny

Przy drodze z Brzezina do Kowali, na skraju lasu, znajduje się mogiła zbiorowa 5 lub 7 polskich żołnierzy, którzy zostali rozstrzelani w 1939 r. przez niemieckich okupantów.

Szymon Bruśnicki kl. VI b

Julia Malinowska, kl. VI b

Mogiły partyzantów znajdują się w lesie w pobliżu Sukowskiej Góry obok źródła Chodcza w Bilczy. Na terenie miejscowości miała miejsce działalność partyzancka, czego dowodem jest sześć grobów partyzanckich. W ich okolicy znajdowała się również gajówka, która została spalona przez Niemców. Pozostałością po II wojnie światowej i spalonej gajówce jest studnia i dąb osmalony w czasie pożaru.

W Lisowie mieszkańcy, podobnie jak w Łabędziowie, ustawili krzyże wykonane z pozostałości po sprzęcie wojennym zniszczonym w czasie wielkiej bitwy pancерnej, która rozgrywała się tu pod koniec II wojny światowej. Tablicę umieścili mieszkańcy Lisowa w dowód wdzięczności za ocalenie życia podczas II wojny światowej.

Z inicjatywy Dietricha von Brühla, który w styczniu 1945 r. w rejonie Radomic stracił swój czołg oraz innych niemieckich żołnierzy uczestniczących w bitwie, w dniu 4 lipca 1999 r. na miejscowym cmentarzu stanął Krzyż Pojednania. U podstawy krzyża ustawiono 3 kamienne tablice z napisami w języku niemieckim, rosyjskim i polskim: „W styczniu 1945 r. na południe od Kielc, a szczególnie w okolicach Radomic, Chmielnika i Morawicy doszło do ciężkich walk między wojskami radzieckimi i niemieckimi, podczas których śmierć poniosło wielu polskich mieszkańców tych miejscowości oraz wielu żołnierzy niemieckich i radzieckich. W żałobie składamy hołd. Niech ich śmierć na zawsze napomina potomność do pojednania. Pomni k ufundowany przez byłych żołnierzy niemieckich ”.

Grób majora Ignacego Skowrona, ostatniego Westerplatczyka znajduje się na cmentarzu w Brzezinach. Był ostatnim z żołnierzy 200-osobowej załogi walczącej w obronie Westerplatte we wrześniu 1939 r.

Major Ignacy Skowron urodził się w 1915 roku w Osinach (powiat kielecki). W latach 1938-39 odbywał służbę w 4. Pułku Piechoty Legionów, który został skierowany na Westerplatte. Po kapitulacji składnicy tranzytowej trafił do niewoli, z której został zwolniony w 1941 roku ze względu na stan zdrowia. Zmarł w 2012 roku.

Pomnik ten znajduje się na cmentarzu w Brzezinach. Leżą tu ofiary frontu z 1945 r. Większość osób upamiętnionych na tabliczkach to zwykli obywatele, zwykli parafianie, których życie przerwało okrucieństwo wojny. Dlatego bardziej od pomnika należała im się pamięć, a cmentarz jest najlepszym do tego miejscem.

Julia Malinowska, kl. VI b

Miejsca i pomniki upamiętniające czasy II wojny światowej oraz bohaterstwo żołnierzy polskich w naszym regionie

I Groby partyzanckie

Jeszcze do niedawna groby znajdowały się w głuszy leśnej. Wiedziała o nich garstka osób z Bilczy. W latach 70. XX wieku o partyzanckie mogiły dbała ze swoimi uczniami nauczycielka z Bilczy, Krystyna Pobocha. Później to miejsce, tajemnicze i niezwykle – powoli stawało się zapomniane. Prawie nikt już nie wspominał o gajowym Jakubie Dudku, mieszkającym w środku lasu, w niewielkiej gajówce. Mało kto wiedział, że okupanci niemieccy spalili gajówkę i zabili znajdujących się w niej partyzantów. Miejscowi opowiadali, że znaleziono w gajówce radiostację, dlatego los gajowego został przesądzony.

W 2012 roku nauczycielka Szkoły Podstawowej w Bilczy, Anna Pobocha – Igniatowska zainteresowała się losem zaniedbanych grobów. Postanowiła z pomocą uczniów miejscowej szkoły zatroszczyć się o tak ważne miejsce pamięci. Podczas sprzątania terenu wokół grobów odkryli kolejne mogiły.

II Pomnik ofiar wojny w Brzezinach

Jak wielkim złem jest wojna, w czasie której przelewa się niewinną krew mogli zrozumieć uczestnicy uroczystości poświęcenia pomnika upamiętniającego ofiary działań wojennych w Brzezinach, które odbyły 25 listopada 2015 roku. Inicjatywę budowy pomnika podjęło Stowarzyszenie Przyjaciół Brzezin i Podwoła wraz z Parafią p.w. Wszystkich Świętych w Brzezinach. Celem powstania nagrobka było upamiętnienie ofiar wojen pochodzących z najbliższych okolic nieposiadających swoich grobów, a tym samym zachowanie ich w pamięci kolejnych pokoleń. Wśród ofiar działań wojennych, których nazwiska udało się ustalić, znajdują się mieszkańcy Brzezin i innych miejscowości, którzy zginęli w obozach zagłady, w trakcie nalotów bądź walk na froncie.

III Tablica na murze kościoła w Lisowie

Na zewnętrznym murze kościoła widnieje tablica upamiętniająca por. „Bema” i żołnierzy Narodowych Sił Zbrojnych walczących w czasie II wojny światowej.

IV Pomnik w Zbrzy

28 sierpnia 2004 r. w Zbrzy miała miejsce uroczystość poświęcenia pomnika upamiętniającego 60. rocznicę epizodu wojennego w Zbrzy i Dębskiej Woli. Pomnik Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski, umieszczony na wysokim postumencie wraz z tablicą informującą o wydarzeniach sprzed 60 lat i wyrażającą hołd bohaterom, stanął w Zbrzy na placu przy strażnicy OSP. Rok 1944 zapisał się kilkoma epizodami wojennym na terenie obecnej gminy Morawica. Dotyczą one m.in. wydarzeń w Zbrzy, Dębskiej Woli, Łabędziowie.

W sierpniu 1944 r. tragedia w **Łabędziowie** dotknęła rodziny Miziurów i Dębskich. Niemcy w odwecie za pomoc okazywaną partyzantom najpierw splądrowali zabudowania, a potem zastrzelili uciekającego Stanisława Dębskiego, ps. „Radwan” oraz dobili rannego Jacka Miziurę. Pozostali przy życiu Miziurowie ukrywali się do końca wojny (m.in. dr n. med. Edward Miziura płk. WP, żołnierz AK ps. „Kosma”, leczyl rannych partyzantów w szpitalikach polowych oraz bezinteresownie ludzi z całej okolicy).

22 sierpnia 1944 r. do majątku w **Dębskiej Woli** przybyli Niemcy. Zachowywali się wyjątkowo bezkarnie. Właściciel majątku, dowódca podobwołu AK „Klin” Z. Grabowiecki ps. „Sęp” wspólnie z Sergiuszem Janoft ps. „Set” wydali rozkaz obecnym na tym terenie akowcom, by rozbroili Niemców. W wyniku akcji zdobyto sporo sprzętu, zginął też jeden żołnierz niemiecki. Nazajutrz do majątku w Dębskiej Woli przybyło gestapo z kolumną wojska wyposażonego w miotacze ognia z zamiarem spacyfikowania wioski. Z oficerem SS rozmawiał wówczas Ludwik Wojciński, pełniący obowiązki komisarycznego zarządcy majątku ziemskiego. Ostro oskarżył żołnierzy niemieckich o prowokację, nie zachowanie bezpieczeństwa i zignorowanie dyscypliny. Argumentacja Wojcińskiego, doskonała znajomość języka niemieckiego przez osobę nadzorującą pracę w majątku na rzecz niemieckiego wojska, przekonała dowództwo. Udało się wtedy uratować wieś przed pacyfikacją, ocalić setki istnień ludzkich.

26 listopada 1944 r. w wyniku tragicznego w skutkach spotkania w **Zbrzy** żołnierzy „Barabasza” z nocnym patrolem żołnierzy Wermachtu, doszło do strzelaniny. Zginął jeden z żołnierzy niemieckich. Niemcy w odwecie spalili zabudowania Kędziorów i Szewczyków. J. Kędzior i W. Szewczyk byli przez 6 dni przetrzymywani i torturowani w Komórkach k. Kielc. Nie wydali nikogo.

27 listopada wszyscy mieszkańcy Zbrzy zostali spędzeni na łąkę z zamiarem spacyfikowania. Wówczas został zamordowany 27-letni W. Ślusarczyk. Ponowna interwencja Ludwika Wojcińskiego okazała się skuteczna. Uratowała pozostałych mieszkańców wioski przed rozstrzelaniem.

Oliwia Tokarzewska, kl. VI a

Poniżej inne wyróżnione prace uczniów:

**kl. VI a – Konrad Różowicz, Michał Nowak, Alicja Owczarczyk, Dawid Strzabala,
Adrian Pietrzyk, Karol Schwierz, Natalia Wawrzeńczyk, Wiktor Pagór,
Antoni Chęć, Julia Świerk, Wiktor Augustowski, Julia Jarzabek**

**kl. VI b – Aleksander Olejniczak, Kamila Tarapata, Ida Gawryjolek,
Karolina Woźniak, Sonia Gola, Patrycja Szwedo,
Nikola Woda, Małgorzata Kania, Iza Kubicka**

**kl. VI c – Natalia Frankowicz, Karolina Zawadzka, Wiktoria Bielecka,
Jakub Król, Kamil Lurzyński, Bartosz Bednarski**

MIĘDZA PAMIĘCI II WOJNY ŚWIATOWEJ W OKOLICY MIEJSCOWOŚCI BILECZA

1

3

5

- 1) **Wielki Krzyż** - ten pomnik wzniesiony po wojnie, służył jako znak drogi i upamiętnienia ofiar wojny.
- 2) **Podwójny krzyż** - symbolizuje śmierć i życie, jest to pomnik, który stoi w miejscu, gdzie kiedyś stał kościół.
- 3) **Dom** - budynek, który został zniszczony podczas wojny, teraz jest to ruina.
- 4) **Kaplica** - mała kaplica, która została zbudowana po wojnie, służyła jako miejsce pochówku.
- 5) **Grób** - groby żołnierzy, którzy zginęli podczas wojny.
- 6) **Grób** - groby żołnierzy, którzy zginęli podczas wojny.

2

4

6

MIĘDZA PAMIĘCI II WOJNY ŚWIATOWEJ
W OKOLICY MIEJSCOWOŚCI
BILECZA

Miejsca i pomniki Pamięci Narodowej w gminie Morawica

rzyż Pojednania przy kościele w Radomicach.
budowany on został przez jedyne go ocalałego z
gi czołgu Niemca.

● Pamiątkowa tablica pamięci rozstrzelanym w lipcu 1942 r. przez hitlerowców rodzinom żydowskim i pomagającym im Polakom. tablica ta znajduje się na murze zabytkowego młyna w Morawicy.

oświęcony mieszkańcom Woli Morawickiej
nym w 1943 r. przez hitlerowców. Pomnik
w Woli Morawickiej.

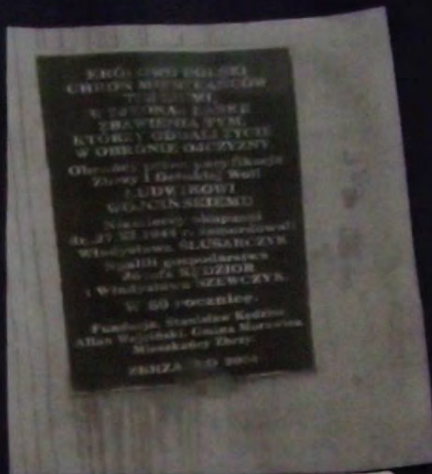

● Pomnik Pamięci Ofiar Wojen na cmentarzu w Brzezina

● Bezimienny grób partyzantów z żródełkiem Chodcza w Bilczy.

MIEJSCA I POMNIKI UPAMIĘTNIAJĄCE CZASY II WOJNY
ŚWIATOWEJ ORAZ BOHATERSTWO ŻOŁNIERZY POLSKICH W
NASZYM BLISKIM REGIONIE

ZBRZA

26 listopada 1944 r. w wyniku tragicznego w skutkach spotkania w Zbryzie żołnierzy „Barabasza” z nocnym patroliem żołnierzy Wehrmachtu, doszło do strzelaniny. Zginął jeden z żołnierzy niemieckich. Niemcy w odwecie spalili zabudowania Kędziorów i Szewczyków. J. Kędzior i W. Szewczyk byli przez 6 dni przetrzymywani i torturowani w Komórkach k. Kiele. Nie wydali nikogo. 27 listopada wszyscy mieszkańcy Zbryzy zostali spędzeni na łąkę z zamiarem spacyfikowania. Wówczas został zamordowany 27-letni W. Słusarczyk. Ponowna interwencja Ludwika Wojcińskiego okazała się skuteczna. Uratowała pozostałych mieszkańców wioski przed rozstrzelaniem.

BRZYZYNY

Pomnik Ofiar Wojen został wykonany z inicjatywy Stowarzyszenia Freyjariid Brzeziny i Podwola. Całość nawiązuje do zburzonego muru, który przypomina zniszczenia wojenne. Kamienie pochodzą z zabudowań z czasu II wojny światowej, a regły z kościoła w Brzezinach. Temu miejscu patronuje św. Maksymilian Maria Kolbe, którego relikwie obecnie są w brzezińskiej świątyni. On tak samo jak miliony innych istnień ludzkich zakończył swe niemieckie życie poprzez dło wojny. Jednak swoją postawą pokazał, że nawet w tak okrutnym miejscu, jakim był obóz koncentracyjny, człowiek dla człowieka może być człowiekiem, a nawet aniołem. Na murze znajdują się m.in. 18 tabliczek imiennych, poświęcone św. Maksymilianowi i tablica z napisem: Pamięci mieszkańców Parafii Brzeziny, którzy zginęli w obozach koncentracyjnych, na podłożu hitlerowskich i polowych śmierci wojennych.

W SZCZERYM POLU BIAŁY KRZYŻ,
NIE PAMIĘTA TUŻ, KTO POD NIM ŚPI...

SZLI, BY WALCZYĆ O TWÓJ DOM,
WŚRÓD ZIELONYCH PÓL - O NOWY DZIEŃ
JANUSZ KONDRATOWICZ

Rys. 1. Krzyż Pojednania

Rys. 2. Krzyż we wsi Dębska Wola

Rys. 3. Pomnik ofiar wojen w Brzezinach

Krzyż pojednania w Radomicach.

Rejon Radomic,
Morawicy, Pierzchnicy i
Chmielnika w styczniu
1945 roku był areną
największej bitwy
pancernej podczas II
wojny światowej w
rejonie świętokrzyskim.

Z inicjatywy
Dietricha von Brühla,
który w styczniu 1945r
w rejonie Radomic
stracił swój czołg, oraz
innych niemieckich
żołnierzy
uczestniczących w
bitwie, w dniu 4 lipca
1999 roku na
miejscowym cmentarzu
stał Krzyż
Pojednania. U podstawy
krzyża ustawiono 3
kamienne tablice z
napisami w języku
niemieckim, rosyjskim i
polskim.

Krzyż we wsi Dębska Wola

Przy drodze we wsi
Dębska Wola w gminie
Morawica stoją krzyże
wykonane z luf dział
samobieżnych i łusek
pocisków. Stanowią
pamiątkę po bitwie, jaka
niemieckie oddziały
pancerne toczyły z
nacierającymi w stronę
Kiele jednostkami I
Frontu Ukraińskiego
Armii Czerwonej w
połowie stycznia 1945 r.
Krzyż stanął 25.09.1946
r. jako wotum za
szczęśliwe przeżycie
wojny. Został wykonany
przez Antoniego
Mazurkiewicza, z lufy
działa samobieżnego
Jagdpanzer IV
L.70. Inspiratorem
postawienia krzyża
był Jakub Szelest,
wieloletni nauczyciel i
kierownik szkoły
podstawowej w Dębskiej
Woli.

Pomnik Ofiar

Wojen w Brzezinach

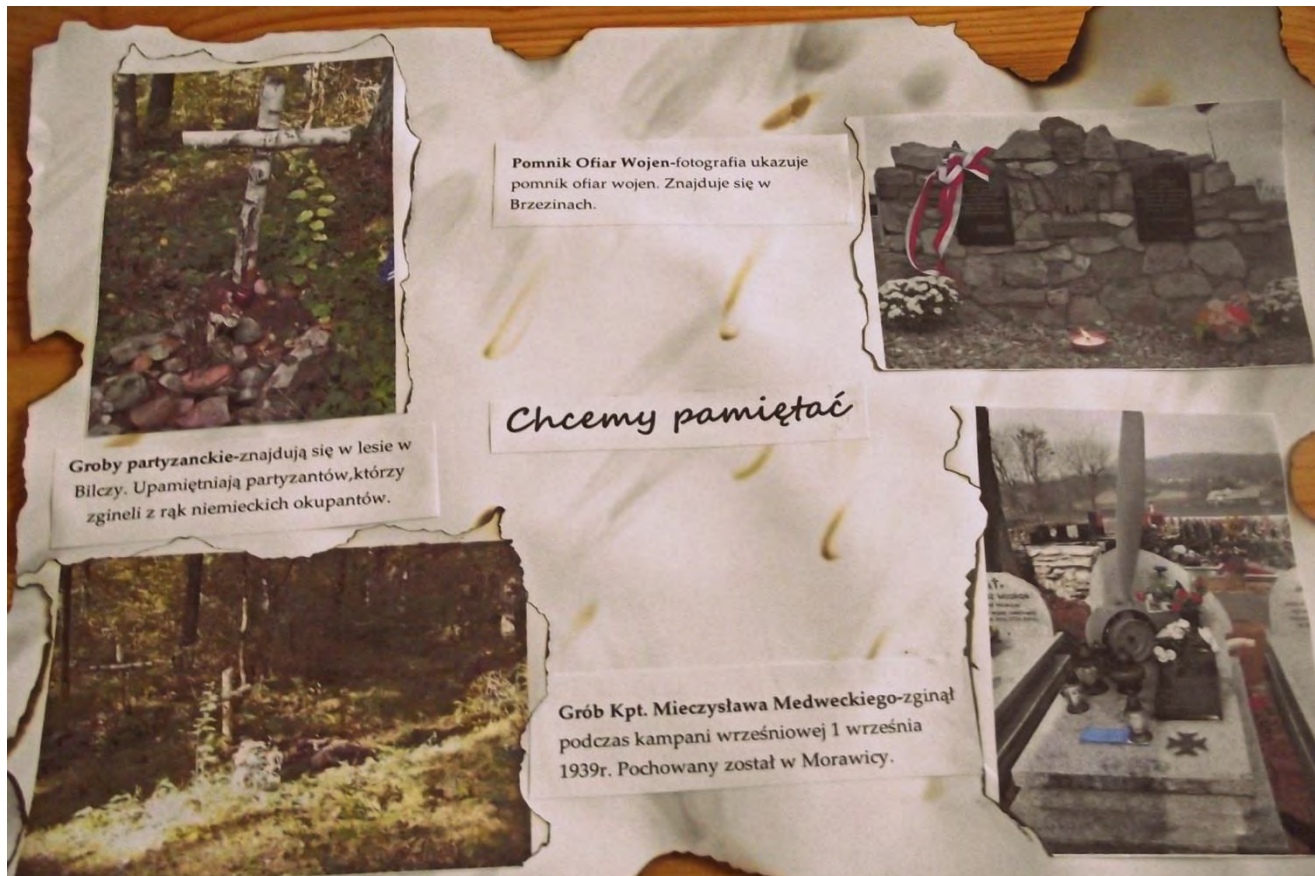
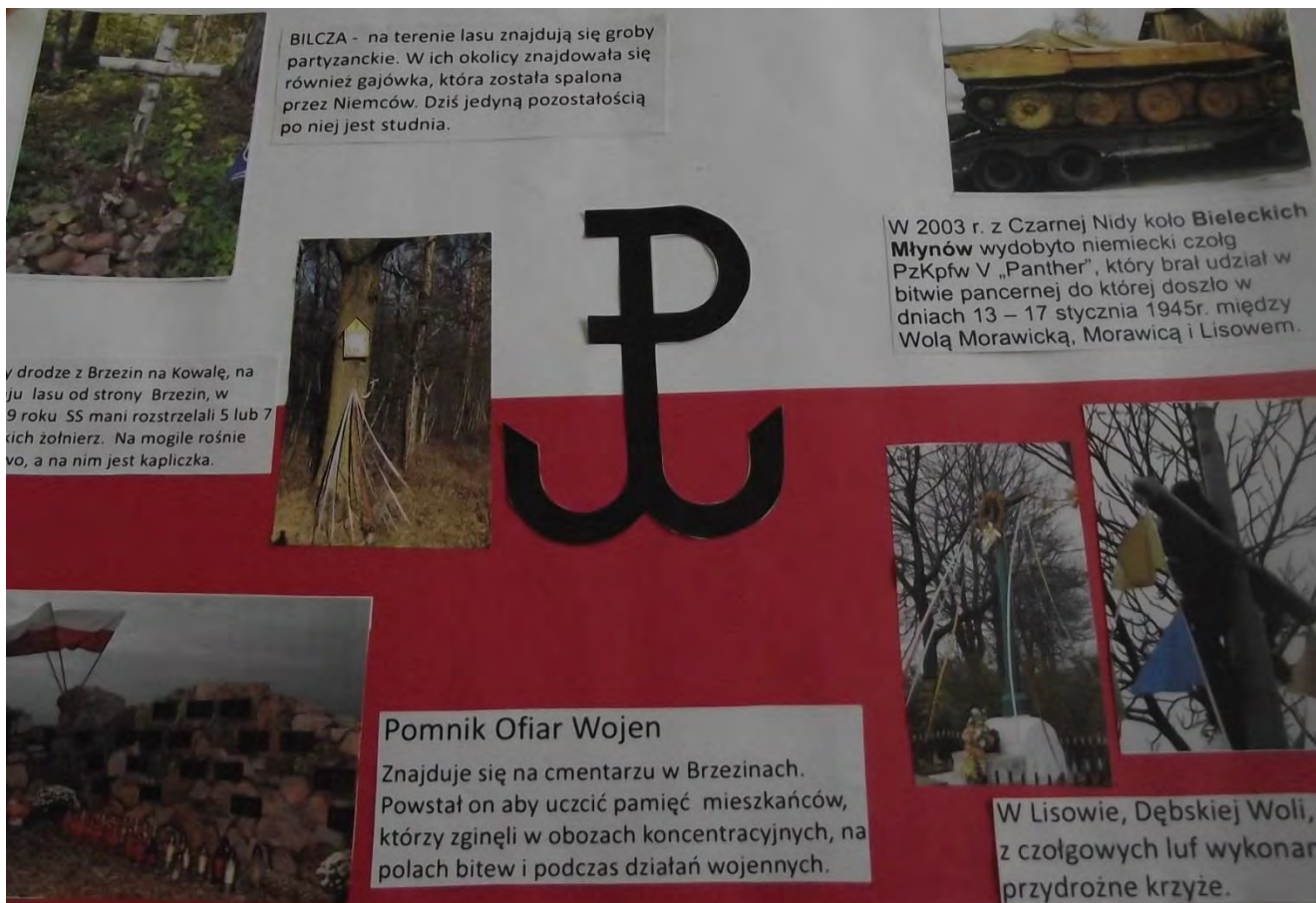
Pomnik Ofiar
Wojen został wykonany z
inicjatywy
Stowarzyszenia
Przyjaciół Brzezin i
Podwola i z funduszy
pochodzących z kwes-
ty na rzecz cmentarza.
Pomysł na upamiętnienie
ofiar wojen, którzy nie
posiadają swojego grobu,
zrodził się kilka lat temu.
W miarę jak trwały prace
przy renowacji grobow
na cmentarzu i ich
indeksyfikacji okazywało
się, że niektórzy tuż
nie doczekali się swoich
mogił.

W lesie w miejscowości Hlbi Morawicka stoi
 pomnik złożony w hołdzie 9 mieszkańcom
 Hlbi Morawickiej zamordowanych przez Hitlerowców
 w czasie Tapanek w latach 1939-1945. Zbudowali
 go mieszkańcy Hlbi. Grób jest bardzo zadbane
 i zawsze palą się przy nim znicze.

Przy głównej ulicy w Lisowie znajduje się
 pomnik upamiętniający polskich partyzantów
 rozstrzelanych przez Gestapo w latach 1939-45.
 Powstał w XX-lecie PRL przez społeczeństwo
 Lisowa. Jest on bardzo duży i ogrodzony płotem
 w miejscu gdzie część partyzantów została

w Bilczy. Krystyna P...
tajemnicze i niezwykle – powoli stawało się zapo...
Prawie nikt już nie pamiętał o gajowym Jakubie Dudku,
mieszkającym w środku lasu, w niewielkiej gajówce.
Okupanci niemieccy spalili gajówkę i zabili znajdujących
się w niej partyzantów. Miejscowi opowiadali, że
znaleziono w gajówce radiostację i właśnie dlatego los
gajowego został przesądzony, a słuch po nim zaginął.

MIEJSCA

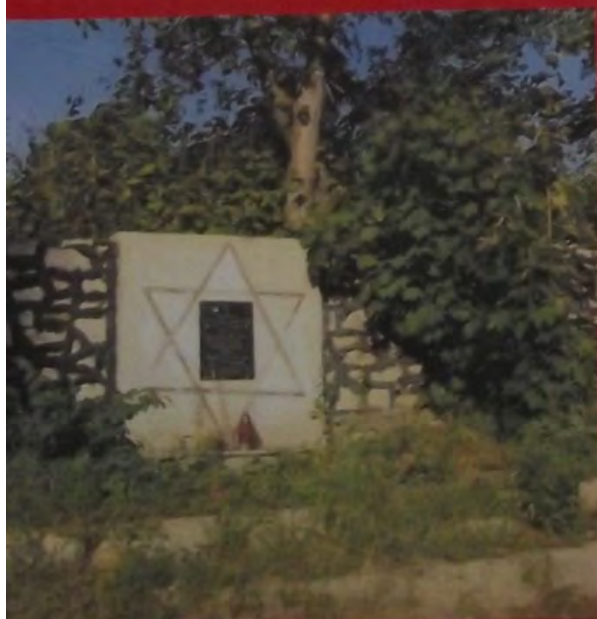
UPAMIĘTNIAJĄCE

II wojnę
ŚWIATOWĄ

Neogotycka kaplica pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny została wzniesiona około 1840 na wzgórzu (251 m n.p.m.), w pobliżu zespołu dworskiego. Kaplicę ufundowały Hortensja z Wielopolskich Oraczewska i Fryderyk hr. Wielopolski. Architekt Fryderyk August Stüler pobrał budowę jednonawową kaplicę z kamienia wapiennego, na planie prostokąta. Ściany wewnętrzne ozdobiono pilastrami, na drewniane ch prowadziły drewniane schody. Wewnątrz kaplicy wmurowano cztery marmurowe epitafia rodziny Oraczewskich i Wielopolskich.

Kaplica spełniała funkcje sakralne do czasu II woj światowej. Podczas bitwy 15 stycznia 1945 roku kaplica została ostrzelana przez radziecką artylerię, ponieważ znajdował się w niej niemiecki punkt obserwacyjny. Odłamki pocisków zniszczyły ołtarz główny ze znajdującym się tam obrazem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny.

Z inicjatywy społeczeństwa gminy Morawica i Fundacji Nissenbaumów 1 grudnia 1995 roku odsłonięto na murze zabytkowego młyna. Właśnie niedługo, u podnóża wzniesienia gdzie znajdują się kaplicy dworskiej, w lipcu 1942 roku zatrzymała się Żydów prowadzona przez Niemców do obozu koncentracyjnego. Hitlerowcy rozstrzelali tu około najslabszych z nich. Treść z tablicy: "Pamięci rozstrzelanych w lipcu 1942 r. przez hitlerowców rodzinom żydowskim pomagającym im Polakom."

GMINA MORAWICA

Krzyż pojednania znajdujący się na cmentarzu w Radomicach, w hołdzie tym, którzy walczyli w Radomicach i sąsiednich miejscowościach w styczniu 1945 i przyniosła tysiące ofiar po stronie obu walczących armii. Krzyż odsłonięto w roku 1999 i od tego czasu żołnierze niemieccy z rodzinami przyjeżdżają raz w roku do Radomic na specjalne nabożeństwo.

11 listopada 2015 r. w godzinach popołudniowych na cmentarzu parafialnym w Brzezinkach zgromadziła się liczna grupa mieszkańców okolicy. Okazją do spotkania było odsłonięcie i poświęcenie Pomnika Ofiar Wojen.

Groby poległych partyzantów podczas II wojny światowej, znajdujących się w pobliżu źródła i rzeki Chodźca. Okupanci spalili tamtejsze groby.

Żołnierz radziecki poległy w 1945r. Znajduje się na skraju lasu między Łabędziowem a Radomicami.

Mogiła wojenna żołnierzy poległych w II wojnie światowej. Znajduje się ona na skraju lasu między Łabędziowem a Radomicami.

We wsi Zbrza znajduje się kapliczka z wmurowaną tablicą poświęconą wydarzeniom z okresu II Wojny Światowej.

KROLOWA POLSKI
CHRON MIESZKAŃCÓW
TEJ ZIEMI
WYJEDNAJ LASKĘ
ZBAWIENIA TYM,
KTÓRZY ODDALI ŻYCIĘ
W OBRONIE OJCZYZNY
Obróńcy przed pacyfikacją
Zbrzy i Debskiej Woli
LUDWIKOWI
WOJCINSKIEMU
Niemieccy okupanci
dn. 27.XI.1944 r. zamordowali
Władysława ŚLUSARCA
Spalili gospodarstwo
Józefa KEDZIORA
i Władysława SZEWCZA
W 60 rocznicę.
Fundacja: Stanisław Kedzior
Allan Wojcicki. Gmina Morawica
Mieszkańcy Zbrzy.
ZBRZA AD 2004

GROBY

PARTYZANTÓW

Jeszcze 4 lata temu groby znajdowały się w głuszy leśnej. Wiedziała o nich garstka osób z Bilczy. W latach 70. XX wieku o partyzanckie mogiły dbała ze swoimi uczniami nauczycielka z Bilczy, Krystyna Pobocha. Później to miejsce, tajemnicze i niezwykle – powoli stawało się zapomniane. Prawie nikt już nie wspominał o gajowym Jakubie Dudku, mieszkającym w środku lasu, w niewielkiej gajówce. Mało kto wiedział, że okupanci niemieccy spalili gajówkę i zabili znajdujących się w niej partyzantów. Miejscowi opowiadali, że znaleziono w gajówce radiostację, dlatego los gajowego został przesądzony. Obecnie w pobliżu grobów partyzanckich przebiega bity trakt rospodarczo – turystyczny. Z zatoczkami, punktami obserwacyjnymi i wspaniałymi widokami.

Michał Nowak ul VI „A”

Światowej i naszych okolicach

W okresie II wojny światowej Brzeziny, jak i inne miejscowości, doświadczyły terroru okupanta. Były terenem działania oddziałów partyzanckich AK oraz przechodzącego wtedy frontu. Na cmentarzu parafialnym znajduje się wiele mogił z datą 15 stycznia 1945 roku, co świadczy o tragicznych skutkach frontu. Okoliczne lasy i zagajniki stały się często miejscem pochówku żołnierzy niemieckich czy rosyjskich.

W dniu 28 lipca 1941 roku w lesie w pobliżu wsi Włoszczowice hitlerowcy rozstrzelali 13 osób, które były aresztowane w Radomiu, a później osadzone w więzieniu w Pińczowie. Zwłoki ofiar ekshumowano z miejsc egzekucji i przeniesiono do wspólnej mogiły na tzw. Zawięzieniu w

w drodze Wola Morawicka – Lisów znajdują się 2 pomniki. W Woli Morawickiej pomnik poświęcony ofiarom, którzy w 1943r. przez hitlerowską żandarmerię 9 mieszkańców Woli Morawickiej. W Lisowie znajduje się pomnik poświęcony polskim partyzantom. W tym miejscu w kwietniu 1944 roku Niemcy i gestapo rozstrzelali 16 mężczyzn – więźniów z Kielc.

Na terenie Bilczy istniała działalność partyzancka, czego dowodem są trzy groby partyzanckie. W ich okolicy znajdowała się również gajówka, która została spalona przez Niemców. Niemcy pewnego dnia zrobili obławę, ponieważ w gajówce była radiostacja. Wywiązała się walka, bo schroniło się tam kilku partyzantów. Do dzisiaj nie wiadomo, co stało się z gajowym i kto spoczywa w mogiłach. Dziś jedyną pozostałością po gajówce jest studnia.

Radomice, a także inne wsie w rejonie Morawicy, Pierzchnicy i Chmielnika były w styczniu 1945 roku areną największej bitwy stoczonej podczas drugiej wojny światowej w regionie świętokrzyskim. Uczestniczyło w niej ponad tysiąc czołgów i dział pancernych. Z jednej strony wchodzące w skład I Frontu Ukraińskiego oddziały 4. armii pancerniej pod dowództwem generała pułkownika Dymitra Leluszenki, 13. armii generała Mikołaja Puchowa oraz 3. armii pancerniej gwardii i 52 armii, a z drugiej - niemiecka 4. armia pancerna.

Krzyż Pojednania w Radomicach

U jego podstawy ustawione są trzy kamienne tablice z napisem w językach niemieckim, rosyjskim i polskim: "W styczniu 1945 r. na południe od Kielc, a szczególnie w okolicach Radomic, Chmielnika i Morawicy doszło do ciężkich walk między wojskami radzieckimi i niemieckimi, podczas których śmierć poniosło wielu polskich mieszkańców tych miejscowości oraz wielu żołnierzy niemieckich i radzieckich. W żałobie składamy hołd. Niech ich śmierć na zawsze napomina potomność do pojednania. Pomnik ufundowany przez byłych żołnierzy niemieckich".

W czasie II wojny światowej na terenach wokół Kielc rozegrało się wiele nasilonych akcji partyzanckich. Działywały tutaj m.in. oddziały mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala” oraz mjr. Jana Piwnika „Ponurego”. Ich walkę upamiętnia wiele pojedynczych krzyży i pomników rozsianych po tutejszych lasach

Menora - pomnik autorstwa Marka Cecuły znajduje się w pobliżu rzeki Silnicy i Alei IX wieków Kielc. Upamiętnia ludność żydowską, która w tym miejscu w czasie II wojny światowej żyła i umierała z ręki niemieckiego okupanta, a dokładnie 20 tysięcy Żydów, zamordowanych przez Niemców w 1942 roku. Pomnik odsłonięto 26 sierpnia 2007 roku w 65 rocznicę likwidacji getta w Kielcach. Obok Menory znajduje się tabliczka informacyjna, na której można przeczytać:

"Wiosną 1941 roku, zarządzeniem Stadthauptmana Kielc Hansa Dreschela zostaje utworzone kieleckie getto. Trafiają tu przesiedleńcy z podkieleckich miasteczek, z Chęcin, Radoszyc, Pińczowa. 12 kwietnia przybywa także transport Żydów z Wiednia liczący 1004 osoby. W tym okresie ludność żydowska Kielc liczyła ok. 28 000, co trzeci mieszkaniec miasta był narodowości żydowskiej."

W okresie II wojny światowej Stadion Leśny był miejscem masowych egzekucji Kielczan. Został tu rozstrzelany m.in. Wojciech Szczepaniak. Prochy pomordowanych pochowane są na Cmentarzu Partyzanckim. Znajduje się tu również pomnik ofiar Akcji AB (eksterminacja polskiej inteligencji), zamordowanych 12 czerwca 1940 roku

Pamiętaj Polaku młody

*Pamiętaj, Polaku młody,
Coś Ojczyźnie przyrzekł
Wiernie bronić praw honoru,
Jam te słowa wyrzekł.
Wyrzekłem je wobec Boga,
Że nie spocznę nigdy,
Aż swe młode życie złożę
W obronie Ojczyzny!*

*Bo Ojczyznę więcej kocham
Niż swe życie młode,
Więc podjąłem walkę z wrogiem,
By jej dać swobodę !*

*I poszedłem z Komendantem
Donatem Ponurym
Który wie, jak Langiewicz,
W Świętokrzyskie Góry!*

*Idzie mówiąc do swych chłopców:
Pójdziemy w bój krwawy,
Żeby pomścić krzywdy nasze
I naszej Warszawy!*

Miejsca i pomniki upamiętniające czasy II wojny światowej:

KRZYŻ POJEDNANIA

Rejon Radomiec, Morawicy, Pierzchnicy i Chmielnika w styczniu 1945 roku był areną największej bitwy pancerniej podczas II wojny światowej w rejonie świętokrzyskim. Uczestniczyło w niej ponad tysiąc czołgów i dział pancernych. Naprzeciw niemieckiej 4 armii pancerniej stanął I Front Ukraiński z oddziałami 4, 13, 3 i 52 armii pancernych. Wsparciem niemieckiej armii były 10 dywizja pancerna i 20 dyw. zmotoryzowana z rejonu Kielc i 17 dyw. pancerna z rejonu Chmielnika. W walkach Niemcy stracili ponad 180 czołgów, a do niewoli dostał się sztab 16 dywizji pancernych. Bitwa pochłonęła około 4700 ofiar wśród miejscowej ludności i walczących armii. Z inicjatywy Dietricha von Brühl, który w styczniu 1945r w rejonie Radomiec stracił swój czołg, oraz innych niemieckich żołnierzy uczestniczących w bitwie, w dniu 4 lipca 1999r. na miejscowym cmentarzu stanął Krzyż Pojednania. U podstawy krzyża ustawiono 3 kamienne tablice z napisami w języku niemieckim, rosyjskim i polskim. W styczniu 1945r na południe od Kielc, a szczególnie w okolicach Radomiec, Chmielnika i Morawicy doszło do ciężkich walk między wojskami radzieckimi i niemieckimi, podczas których zginęło wiele polskich mieszkańców tych miejscowości oraz wielu żołnierzy niemieckich i radzieckich. W założeniu składano hołd. Niech ich śmierć na zawsze upomina potomność do pojednania. Pomnik ufundowany przez byłych żołnierzy niemieckich. Od ponad 10 lat byli żołnierze niemieccy wraz z rodzinami przyjeżdżają do tegoż kościoła, w którym odbywa się wówczas bitwa w dwóch językach.

K OFIAR WOJEN

Ofiar Wojen został wykonany z inicjatywy Stowarzyszenia Przyjaciół Brzeziny i Podwoła. a upamiętnienie ofiar wojen, którzy nie posiadają swojego grobu zrodził się kilka lat temu. Chodziły osoby z naszego terenu zasłużone w walce o wolność Polski, jak np. major Ignacy powracały wspomnienia o tych, którzy przez historię nie zostali zapamiętani. Położenie i imię są nieprzypadkowe. W tamtym miejscu znajdował się zaniedbany grób rodziny z tamtych lat zajmowali się wolontariusze. Na tablicy oprócz matki tam pochowanej znalazła się o jej dwóch synach, którzy zginęli w obozie koncentracyjnym. Chociaż prochów nigdy nie, ich pamięć została uwieczniona. Tablica ta umieszczona jest obecnie na jednej ze ścian kościoła. Wskazuje na tabliczkach to zwykli obywatele, zwykli parafianie, z powodu wojny. Całość nawiązuje do zburzonego muru, który przypomina zniszczenia z material, z którego został zbudowany pomnik jest nieprzypadkowy. Kamienie z czasów II wojny światowej, a cegły z kościoła w Brzezinach.

zniszczonych czołgów i innych pancernych pojazdów. Po wojnie nie stanowią ekspozycji muzealnych, ich elementy były też używane, także na przydrożne krzyże. Do wykonania tych w miejscach umieszczonych przy nich tablice, tuż przed samobieżnymi czołgami. Po koniec wojny na podwoziu czołgu PzKpfw IV z armata 88 mm. Przy drodze przez wieś stoją dwa takie czołgi. Po lewej stronie drogi Morawica - Brzezina.

POMNIKI UPAMIĘTNIAJĄCE II WOJNĘ ŚWIATOWĄ W NASZEJ OKOLICY

I. Pomnik Ofiar Wojny znajduje się na cmentarzu parafialnym w Biecznie. Odbudowano go w 1979 roku. Wygląd pomnika nawiązuje do zburzonego muru, który przetrwał niszcząc wojnę. Także materiał, z którego został zbudowany pomnik, czyli kamienie pochodzą z zabudowań z czasu II wojny światowej, a także z kościoła w Biecznie. Miejsce poświęcał ks. Maksymilian Maria Kuba. Na murze znajduje się 1011 tabliczek imionowych, poświęcał ks. Maksymilian i tablica z napisem: Pamięci mieszkańców Parafii Bieczno, którzy zginęli w obozach koncentracyjnych, na polach bitwy i podczas działań wojennych.

II. Pamiątkowa tablica na murze zabitego młyna w Morawicy, oddana 1 grudnia 1995 roku. Właśnie niedaleko tego miejsca, w podwórzu wzniesienia gdzie znajdują się ruiny kaplicy dworskiej, w lipcu 1942 roku zatrzymała się kolumna Żydów prowadzona przez Niemców do obozu koncentracyjnego. Hitlerowcy rozstrzelali tu około setki najbliższych z nich. Na tablicy widnieje napis: "Pamięci rozstrzelanych w lipcu 1942 roku przez hitlerowców rodzinom żydowskim i pomagającym im Polakom."

III. Pomnik ten znajduje się w lesie w Dymnów w pobliżu trzech zbiorowych mogił. Tu Niemcy rozstrzelali więźniów z Zamkowej, tu pochowano zabitych mieszkańców Dymnów. Na pomniku widnieje napis: "Ofiarom hitlerowskiego terroru pomordowanym w latach 1939 - 1945".

IV. W lesie w Bilczy niedaleko traktu gospodarczo - turystycznego znajdują się mogiły partyzanckie upamiętniające tragiczne wydarzenia z II wojny światowej. Wtedy to okupanci niemieccy spalili gajówkę Jakuba Dudka i zabili znajdujących się w niej partyzantów.

V. Pomnik poświęcony pamięci partyzantów polskich rozstrzelanych przez Gestapo w czasie II wojny światowej. Znajduje się w Lisowie. Ufundowany został w XX-lecie PRL przez społeczność tej miejscowości, a odnowiony w 1979 roku.

Miejsca i pomniki upamiętniające

II wojnę światową

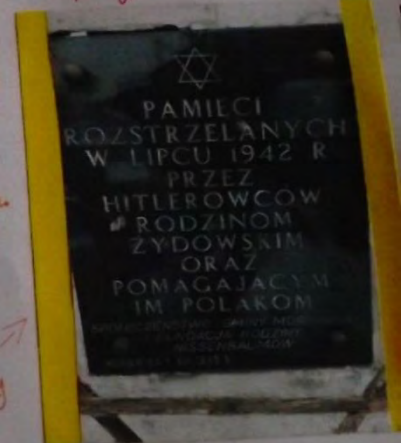

Pomnik ofiar wojen w Brzezinach

Pomnik ofiar wojen został wykonany z inicjatywy Stowarzyszenia Przyjaciół Brzeziny i Podlesia i z funduszy pochodzących z kwesty na rzecz cmentarza. Pomysł na upamiętnienie ofiar wojen, którzy nie posiadają swojego grobu zrodził się kilka lat temu. W miarę jak trwały prace przy renowacji grobów na cmentarzu i ich indeksyfikacji okazywało się, że niektórzy nigdy nie

doczekali się swojej mogiły. Kiedy odchodziły osoby z naszego terenu zasturione w wakce o wdność Polski, jak np. major Ignacy Skowron, powracały wspomnienia o tych, którzy przez historię nie zostali zapamiętani. Podczas digitalizacji starych fotografii i poszukiwań genealogicznych otrzymywaliśmy informacje o osobach, które zginęły w czasie wojen. Czasem z trudem przypominano sobie nawet ich

Z inicjatywy społeczeństwa gminy Morawica i Fundacji Nissenbaumów 1 grudnia 1995 roku odsłonięto pamiątkową tablicę na murze zabytkowego młyna. Właśnie niedaleko tego miejsca, u podnóża wzniesienia opłkie znajdują się ruiny kaplicy dworskiej, w lipcu 1942 roku zatrzymata się kolumna Żydów prowadzona przez Niemców do ~~obozu~~ koncentracyjnego. Hitlerowcy rozstrzelali tu około setki najsłabszych z nich.

Pomnik ku pamięci rozstrzelanych Żydów w Morawicy

Pomnik ku pamięci partyzantów Polskich rozstrzelanych przez Gestapo w latach 1939-45 w Lisowie.

TYDZIEŃ KULTURY JĘZYKA W NASZJ SZKOLE

Od 13 do 17 marca obchodzono XXV Ogólnopolski Tydzień Kultury Języka. W naszej szkole obchody zaczęliśmy od wyboru Mistrzów Ortografii klas IV – VI. W tym roku szkolnym zostali nimi:

Julia Skowron – kl. IV a

Oliwia Kozakowska – kl. IV b

Tomasz Tokarzewski – IV c

Adrian Malicki – V a

Kacper Krawczyk- V b

Julia Świerk – VI a

Małgorzata Kania – VI b

Natalia Zięba – VI c

14 marca odbył się Konkurs Krasomówczy – w finale wzięło udział 15 uczniów szkoły podstawowej. Zadaniem uczestników było wygłoszenie mowy na jeden z zaproponowanych tematów:

- Co myśli plecak uczniowski o swoim właścicielu?
- Nieciekawe życie piłki do gry nożnej.
- Oby do przerwy ... Refleksje ucznia.
- Mój przyjaciel Internet ... Widziane w krzywym zwierciadle.

Komisja oceniająca w składzie: p. Marzena Pucińska, p. Dorota Klusek oraz p. Wiesław Bąk trafnie dokonała wyboru zwycięzców.

I msc. – Roksana Kaniecka (kl. V a)

II msc. – Kamil Stradomski (kl. VI b)

III msc. - Wiktoria Sobieraj (VI a), Emilia Wilman (IV c)

Wyróżnienia: Kacper Grzybczak (kl. V a), Adam Sander (V b), Miłosz Giemza (V b)

Zwycięzcy konkursów, ortograficznego i krasomówczego, otrzymali pamiątkowe dyplomy oraz ciekawe lektury. Pamiątkowe dyplomy oraz upominki otrzymali również pozostali uczestnicy Konkursu Krasomówczego.

15 marca - kolejny dzień obchodów Tygodnia Kultury Języka przebiegał pod hasłem: „Świat ulubionych lektur”. Każdy z uczniów mógł przeczytać fragmenty swoich ulubionych książek, a znalazły się wśród nich nie tylko lektury szkolne.

Fragmenty ulubionych powieści swoim koleżankom i kolegom czytali:

Michał Palmąka, Maciej Kliś, Aleksandra Hajduk, Nikodem Ponikowski (IV a)

Weronika Świt, Zuzanna Kumor, Karol Patrzalek, Mateusz Pióro, Julia Tarapata (IV b)

Emilia Wilman, Szymon Pyczek, Jowita Michta (IV c)
Krzysztof Kliś, Igor Sikorski (V a)
Karolina Turas, Dominika Borek, Adam Sander, Miłosz Giemza, Bruno Kołodziej (V b)
Wiktoria Sobieraj, Julia Jarząbek, Robert Szewczyk (kl. VI a)
Małgorzata Kania, Filip Kajda (VI b)
Aleksandra Kulik, Jędrzej Wiśniewski (VI c)

Niespodziankę swoim uczniom sprawili nauczyciele, którzy na zakończenie spotkania czytali fragmenty swoich ulubionych książek z lat szkolnych. Najpierw p. dyrektor Urszula Wróblewska przeczytała fragmenty powieści Kornela Makuszyńskiego *Szaleństwa panny Ewy*, następnie p. Dorota Klusek fragm. opowiadania Edmunda Amicisa *Serce*, p. Anna Ślusarz – Wandy Wasilewskiej *Pokój na poddaszu*, p. Jadwiga Chorzępa – A. de Saint Exupery’ego *Mały Książę*, p. Marzena Pucińska fragm. powieści Marii Kruger *Godzina pąsowej róży*, p. Wiesław Bąk – Juliusza Verne’a *Piętnastoletni kapitan* i na zakończenie, p. Anna Pobocha Igniatowska fragm. powieści Ewy Nowackiej *Małgosia contra Małgosia*.

W piątek, 17 marca, nastąpiło uroczyste podsumowanie naszych obchodów Tygodnia Kultury Języka. Spotkaliśmy się znowu w szkolnym holu, gdzie pani dyrektor wręczyła dyplomy, nagrody i upominki wszystkim uczestnikom konkursów i życzyła podobnie udanego spotkania w przyszłym roku.

Do przyszłego Tygodnia Kultury Języka! – *Anna Pobocha Igniatowska*

Szkolny hol – to tu odbył się Konkurs Krasomówczy, czytanie fragmentów ulubionych lektur oraz podsumowanie Tygodnia Kultury Języka

Roksana Kaniecka wygłasza monolog na temat „Oby do przerwy ... Refleksje ucznia”

Roksana za zajęcie I miejsca oprócz dyplomu i nagrody książkowej otrzymała gratulacje od pani dyrektor i brawa od uczniów klas IV – VI

Pani dyrektor Urszula Wróblewska dziękuje wszystkim uczestnikom i zaprasza
na kolejny Tydzień Kultury Języka już za rok

(na zdjęciach – maski greckie, symbol starożytnego teatru i atrybut antycznego aktora)

„W Krainie Buszmenów i Himba – relacja z wyprawy do Namibii i Botswany”

23 marca 2017 roku uczniowie klas szóstych wzięli udział w prelekcji zorganizowanej w Samorządowym Centrum Kultury w Morawicy. Blisko dwugodzinne zajęcia: „W Krainie Buszmenów i Himba – relacja z wyprawy do Namibii i Botswany” poprowadził wykładowca Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Siedlcach, ornitolog – dr hab. Zbigniew Kasprzykowski. Relacji wysłuchało blisko 200 uczniów z gminy Morawica.

Sawanna

Buszmeni

Kobiety z ludu Himba

Sawanna